LIBRIS | We know books

ELIZA-MARA TROFIN
(coordonator)
LUMINIȚA ARDELEAN • CORNELIA CHIRIȚĂ • IOANA ENESCU •
MARIANA GURTAVENCO • GABRIELA OANCEA • ADINA ELENA SASU

GRAMATICĂ 6

FIȘE DE LUCRU

pe lecții și unități de învățare
CU ITEMI ȘI TESTE DE EVALUARE

Ediția a XVIII-a

- Teste inițiale, stadiale și finale
- Fișe de lucru
- Propuneri de itemi pentru evaluare

Editura Paralela 45

Cuprins

LIBRIS | We know books

Unitatea 1. TEST INIȚIAL 5

Unitatea 2. VOCABULARUL

Actualizarea cunoştinţelor 8
Cuvântul: formă şi sens (sensul de bază şi sensul secundar; sensul propriu, sensul figurat). Rolul contextului în crearea sensului 9
Câmpul lexical (actualizarea cunoştinţelor) 12
Categorii semantice. Sinonimele (actualizarea cunoştinţelor) 14
Antonimele (actualizarea cunoştinţelor) 16
Omonimele 17
Omografele şi omofonele 18
Cuvintele polisemantice 20
Variaţie stilistică. Limbă vorbită. Limbă scrisă 21
Propuneri de itemi pentru evaluare: Vocabularul 22
Test stadial nr. 1 26

Unitatea 3. ORTOGRAFIE ȘI ORTOEPIE

Tipuri de sunete: vocală, semivocală, consoană. Corespondenţa dintre sunet şi literă (actualizarea cunoştinţelor) 29
Structura fonologică a cuvintelor: diftong, triftong, hiat 32
Despărţirea cuvintelor în silabe 33
Propuneri de itemi pentru evaluare: Fonetica 35
Test stadial nr. 2 38

Unitatea 4. SINTAXA FRAZEI

Enunţul. Clasificarea propoziţiilor. Punctuaţia enunţului (actualizarea cunoştinţelor) 41
Propuneri de itemi pentru evaluare: Enunţul. Propoziţia 42

Unitatea 5. FUNCȚII SINTACTICE. PREDICATUL. SUBIECTUL

PREDICATUL. Predicatul verbal (actualizarea cunoştinţelor) 46
Predicatul nominal. Verbul copulativ *a fi*. Numele predicativ 48
SUBIECTUL. Subiectul exprimat (actualizarea cunoştinţelor) 50
Subiectul neexprimat (inclus, subînţeles) 51
Acordul predicatului cu subiectul 52
Propuneri de itemi pentru evaluare: Subiectul. Predicatul 53
Test stadial nr. 3 58

LIBRIS | We know books.

Unitatea 6. FUNCȚII SINTACTICE. ATRIBUTUL. COMPLEMENTELE. CIRCUMSTANȚIALELE
ATRIBUTUL (actualizarea cunoștințelor) 61
COMPLEMENTUL 63
A. Complementul 65
Complementul direct 65
Complementul indirect 66
Complementul prepoziţional 67
B. Circumstanţialele 69
Circumstanţialul de loc 69
Circumstanţialul de timp 70
Circumstanţialul de mod 71
Norme de punctuaţie. Virgula 72
Propuneri de itemi pentru evaluare: Atributul. Complementul 73
Test stadial nr. 4 77

Unitatea 7. PĂRȚILE DE VORBIRE. VERBUL
Părţile de vorbire flexibile
Verbul (actualizarea cunoştinţelor) 81
Verbele predicative şi verbele nepredicative (copulative şi auxiliare) 82
A. Modurile verbale şi timpurile lor
Modul indicativ (actualizarea cunoştinţelor) 83
Modul conjunctiv 86
Modul condiţional-optativ 88
Modul imperativ (actualizarea cunoştinţelor) 90
B. Forme verbale nepersonale
Infinitivul (actualizarea cunoştinţelor) 92
Participiul (actualizarea cunoştinţelor) 93
Posibilităţi combinatorii ale verbului 95
Propuneri de itemi pentru evaluare: Verbul 96
Test stadial nr. 5 99

Unitatea 8. SUBSTANTIVUL
Substantive comune. Substantive proprii. Genul şi numărul substantivelor (actualizarea cunoştinţelor) 102
Substantive colective. Substantive defective de singular sau de plural 104
Cazurile şi funcţiile sintactice ale substantivelor 105
Cazul nominativ 105
Cazul acuzativ 106
Cazul dativ 108
Cazul genitiv. Articolul genitival 110
Cazul vocativ. Punctuaţia vocativului 112
Corelarea funcţiei sintactice cu cazul morfologic. Posibilităţi combinatorii ale substantivului 113

Articolul 115
Propuneri de itemi pentru evaluare: Substantivul. Articolul 117
Test stadial nr. 6 121

Unitatea 9. PRONUMELE
Pronumele personal. Flexiunea în raport cu persoana, numărul, genul (actualizarea cunoştinţelor) 124
Pronumele de politeţe 126
Flexiunea cazuală a pronumelui personal 127
Posibilităţi combinatorii ale pronumelui. Anticiparea şi reluarea pronumelui. Aspecte ortografice 131
Pronumele reflexiv 132
Propuneri de itemi pentru evaluare: Pronumele 134
Test stadial nr. 7 139

Unitatea 10. NUMERALUL
Numeralul cardinal 143
Numeralul ordinal 145
Propuneri de itemi pentru evaluare: Numeralul 149
Test stadial nr. 8 152

Unitatea 11. ADJECTIVUL
Adjectivul. Acordul adjectivului cu substantivul. Articolul demonstrativ (actualizarea cunoştinţelor) 155
Gradele de comparaţie/de intensitate ale adjectivului (actualizarea cunoştinţelor) 158
Propuneri de itemi pentru evaluare: Adjectivul 160
Test stadial nr. 9 165

Unitatea 12. PĂRȚILE DE VORBIRE NEFLEXIBILE
ADVERBUL. Tipuri de adverbe (de mod, de timp, de loc) 168
Gradele de comparaţie ale adverbului 170
PREPOZIŢIA (actualizarea cunoştinţelor) 171
Propuneri de itemi pentru evaluare: Adverbul. Prepoziţia 173
Test stadial nr. 10 176

Unitatea 13. TEST FINAL 179

Răspunsuri și bareme de notare 181

LIBRIS | We know books

1 Test inițial

Citește cu atenție textul următor:

Copiii au primit ca temă, la limba română, pentru după vacanță, să facă fiecare un scurt portret literar al colegului de bancă. Portret fizic și sufletesc. Cum arată și ce fel de om e...

Cele două colege de bancă, și totodată vecine – Victoriţa și Dana –, s-au așternut pe treabă. Primele fraze au și fost scrise pe caiete. După cât se pare, temele sunt terminate... „din punct de vedere fizic".

Victoriţa își lungește gâtul spre caietul colegei.

— Citește-mi, o roagă ea. Mor de curiozitate să știu ce ai scris despre mine.

— Da' pe urmă îmi citești și tu, nu-i așa?

— Se înțelege. Zi!

— Dar nu te superi...

— Cum o să mă supăr!

— Pe onoarea ta?

— Pe!

(Mircea Sântimbreanu, *Portretul colegei de bancă*)

Subiectul I *(60 de puncte)*

Rezolvă următoarele sarcini de lucru, formulate pornind de la textul dat.

A. 1. Încercuiește litera **A** (dacă apreciezi că afirmația este adevărată) sau **F** (dacă tu crezi că este falsă).

a) **A / F** Un sinonim al cuvântului *curiozitate* este *indiscreție*.

b) **A / F** În cuvântul *copiii* există o vocală și două semivocale. ***(6 puncte)***

2. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

- În enunțul *Primele fraze au și fost scrise pe caiete.* există:

a) două atribute; b) un atribut; c) trei atribute.

- În enunțul *Cele două colege de bancă... s-au așternut pe treabă.* subiectul este:

a) cele două; b) două; c) colege. ***(6 puncte)***

3. Scrie, pe spațiul punctat din dreptul fiecărui cuvânt, litera corespunzătoare:

..... *literar*	a) verb predicativ
..... *citești*	b) pronume personal
..... *tu*	c) numeral ordinal
..... *primele*	d) substantiv comun
	e) adjectiv propriu-zis ***(6 puncte)***

4. În enunțul *Victoriţa își lungește gâtul spre caietul colegei.*, substantivele subliniate au, pe rând, funcția de ..... . ***(6 puncte)***

LIBRIS | We know books

5. Precizează modul verbelor din fragmentul:
— *Citeşte-mi, o roagă ea.* ***(6 puncte)***

.....

.....

B. 6. Fragmentul citat aparţine unui text:
a) literar; b) nonliterar. ***(6 puncte)***

7. Formulează câte un enunţ în care să precizezi:
a) cum se numesc personajele din fragmentul dat;

.....

b) ce temă au primit copiii la limba română.

.....

(6 puncte)

8. Subliniază varianta corectă, justificând alegerea cu o secvenţă din text:
- Victoriţa promite că **îi va citi / nu-i va citi** Danei ce a scris despre ea.

Justificare:

.....

.....

(6 puncte)

9. Scrie un enunţ în care să menţionezi o trăsătură morală a Victoriţei. ***(6 puncte)***

.....

10. Explică, în cel puţin 30 de cuvinte, de ce crezi că Dana o roagă pe Victoriţa să nu se supere dacă îi va citi ceea ce a scris despre ea. ***(6 puncte)***

.....

.....

.....

.....

.....

SUBIECTUL AL II-LEA *(30 de puncte)*

Redactează un text de minimum 100 de cuvinte, în care să continui fragmentul dat, imaginându-ţi cum a descris-o Dana pe colega ei de bancă.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

LIBRIS | We know books

- Vei primi *16 puncte* pentru conţinutul compunerii şi *14 puncte* pentru redactare (unitatea compoziţiei – 2 p.; coerenţa textului – 2 p.; registrul de comunicare, stilul şi vocabularul adecvate conţinutului – 2 p.; ortografie – 3 p.; punctuaţie – 3 p.; aşezarea corectă a textului în pagină – 1 p.; lizibilitate – 1 p.).

- Se acordă **10 puncte** din oficiu. Total: **100 de puncte.**

LIBRIS | We know books

2 Vocabularul

ACTUALIZAREA CUNOȘTINȚELOR

1. Citeşte cu atenţie textul următor:

Româneşte am învăţat din casa părintească, adecă din casa mamei, aşa cum se vorbea: limpede, frumos şi mai ales puternic şi colorat, fără amestecul ziarului, discursului şi cărţii de succes, deşi umbla prin toate colţurile Dorul inimii – *în casele boiereşti ale Moldovei de Sus. Dar când a fost vorba de slova tipărită, cum s-a nemerit de am avut înaintea mea înseşi* Letopiseţele *de vechi şi bun grai ale lui Mihai Kogălniceanu.*

(Nicolae Iorga, *Cea dintâi învăţătură*)

Rezolvă sarcinile de lucru, formulate pornind de la textul dat.

a) Scrie formele literare ale cuvintelor *adecă, s-a nemerit.*

.....

b) În context, cuvântul *limpede* are sensul de .....

c) Alcătuieşte o propoziţie în care cuvântul *colţ* să fie folosit cu alt sens decât cel din text.

.....

d) Notează două antonime pentru cuvântul *succes*: .....

.....

e) Găseşte câte un sinonim potrivit în text pentru verbele următoare:

a (se) vorbi = ...

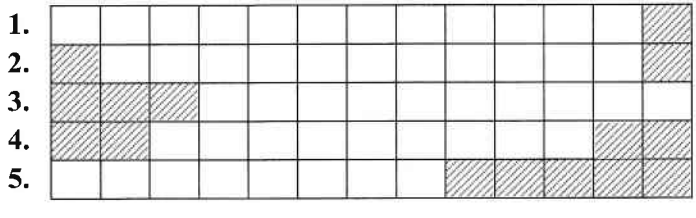
a umbla = ...

a se nimeri = ...

f) Scrie sinonimul literar al cuvântului vechi *slovă*: .....

2. Careul botanic

Completează careul următor pe orizontală cu termenii ştiinţifici învăţaţi la botanică în clasa a V-a şi care sunt definiţi la pagina următoare.

LIBRIS We know books

1. Proces prin care planta elimină apă sub formă de vapori.
2. Proces prin care planta își sintetizează în frunze, cu ajutorul luminii, din substanțe minerale, substanțele organice necesare.
3. Proces prin care planta ia din aer oxigenul și elimină dioxidul de carbon.
4. Substanță de culoare verde care se găsește în celulele unor plante și care, sub acțiunea razelor solare, absoarbe din aer dioxidul de carbon necesar plantei.
5. Țesut protector format dintr-un strat de celule așezat la exterior.

CUVÂNTUL: FORMĂ ȘI SENS
(SENSUL DE BAZĂ ȘI SENSUL SECUNDAR; SENSUL PROPRIU, SENSUL FIGURAT)
ROLUL CONTEXTULUI ÎN CREAREA SENSULUI

1. Citește cu atenție textele următoare:

Textul **A**	Textul **B**
Știi cumva ce au mai inventat oamenii peșterilor? Ai idee? Vorbirea. Și mă refer la vorbire în adevăratul sens al cuvântului. Animalele pot să țipe când le doare ceva sau să scoată strigăte de avertizare când sunt amenințate. Dar nu pot numi nimic cu ajutorul cuvintelor. Doar oamenii o pot face. Oamenii preistorici au fost primele ființe care au putut face acest lucru. (Ernst H. Gombrich, *O scurtă istorie a lumii*)	*N-aveam limbaj, n-aveam „limbajul meu" încă, foloseam vorbirea ca toți copiii: ca să mă joc, să mă cert, să cer iertare, să reproduc, să răspund la școală ca papagalul sau să imit, să mă maimuțăresc.* (...) *Răsfoind o carte cu fotografii și nume ondulate, am descoperit lumea mea veche în cuvinte noi. Grădina uriașă care era pentru mine realitatea înconjurătoare se afla reprodusă și ordonată aici în frumoase imagini, întâlnea oglinda de cuvinte și sonorități ce vorbeau despre ea.* (Simona Popescu, *Exuvii*)

a) Bifează, în tabelul de mai jos, căsuța potrivită pentru a arăta cărui text îi corespunde fiecare dintre afirmațiile din stânga.

	A	**B**	**C**	**D**
	Text A	**Text B**	**Ambele texte**	**Niciun text**
1. Animalele comunică prin vorbire.				
2. Textul se referă la folosirea vorbirii.				
3. Animalele scot țipete de avertizare când sunt în pericol.				
4. Realitatea înconjurătoare poate fi oglindită într-o carte.				

LIBRIS | We know books

b) Subliniază varianta corectă, justificând alegerea cu o secvență din textul **A**:

- Primele ființe care au vorbit **au fost / nu au fost** oamenii preistorici.

Justificare:

.....

.....

.....

c) Selectează, din textul **B**, două cuvinte cu sens figurat.

.....

d) În context, verbul subliniat (*să țipe*) are sensul .....

e) Alcătuiește un text de cel puțin 50 de cuvinte, în care să-ți imaginezi că ești un magician care folosește cuvintele într-o manieră inedită.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Scrie sensul contextual al adjectivului marcat:

- sunet *ascuțit* .....
- cuțit *ascuțit* .....
- unghi *ascuțit* .....
- nas *ascuțit* .....
- conflict *ascuțit* .....

3. Unește prin săgeți substantivele care se pot asocia cu adjectivul *înalt*:

sunet
om
toc — ***înalt***
nas
munte

4. Subliniază „intrusul": privire *dură, rece, multă, aspră, ironică.*

5. Bifează în caseta corespunzătoare sensului fiecărui atribut.

	Sens propriu	**Sens figurat**
inimă *de piatră*		
pădure *de stejari*		
pasăre *de curte*		
băiat *de zahăr*		
emisiune *de știri*		
raze *de aur*		

LIBRIS | We know books

6. Se dă textul:

Multe flori sunt, dar puține
Rod în lume o să poarte,
Toate bat la poarta vieții,
Dar se scutur multe moarte.

E ușor a scrie versuri
Când nimic nu ai a spune,
Înșirând cuvinte goale
Ce din coadă au să sune.

Dar când inima-ți frământă
Doruri vii și patimi multe,
Ș-a lor glasuri a ta minte
Stă pe toate să le-asculte,

Ca și flori în poarta vieții
Bat la porțile gândirii,
Toate cer intrare-n lume,
Cer veștmintele vorbirii.

(Mihai Eminescu, *Criticilor mei*)

- Rezolvă sarcinile de lucru, formulate pornind de la textul dat.
  a) În textul dat, cuvântul *moarte* are sensul .....
  b) Precizează cu ce sens (propriu/figurat) sunt folosite cuvintele subliniate în text.
     - *flori* .....
     - *frământă* .....
     - *veștmintele* .....
  c) Alcătuiește trei enunțuri în care cuvântul *flori* să fie folosit cu:
     - sens propriu de bază .....
     - sens secundar .....
     - sens figurat .....
  d) Scrie un enunț în care cuvântul *bat* să aibă alt sens decât în contextul dat.
     .....
  e) Selectează, din ultima strofă a textului citat, câte un vers care conține:
     - o comparație .....
     - o personificare .....

7. Transcrie o strofă dintr-un volum de poezii de Mihai Eminescu, în care să existe cel puțin trei cuvinte cu sens figurat, pe care le vei marca prin subliniere.

.....
.....
.....
.....

LIBRIS | We know books

8. Construiește enunțuri în care să existe o comparație și o personificare, realizate pe baza sensului figurat al cuvintelor date:

a) *inimă*
- comparație .....
- personificare .....

b) *a cânta*
- comparație .....
- personificare .....

9. Redactează un text de 8-10 rânduri, în care să-ți imaginezi că ești un cuvânt care s-a rătăcit printre formule matematice. Vei folosi cel puțin două cuvinte cu sens figurat, pe care le vei marca prin subliniere.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

CÂMPUL LEXICAL

ACTUALIZAREA CUNOȘTINȚELOR

1. Extrage din textele următoare cuvintele care se pot grupa în câmpul lexical cu următoarele trăsături de sens: *manifestări* + *creații* + *folclorice*. Lărgește apoi câmpul obținut cu alte cuvinte care crezi că aparțin acestui câmp.

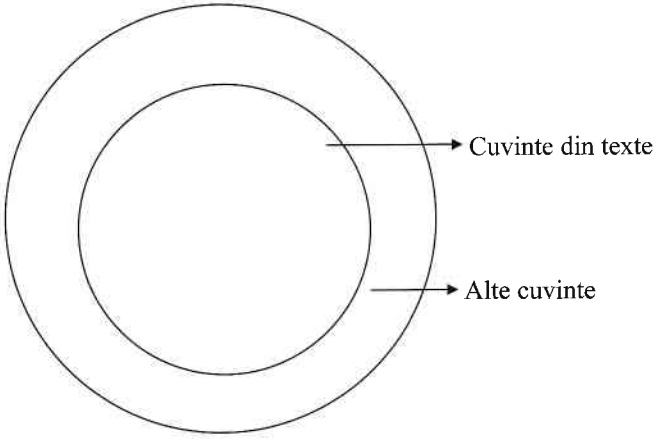
■ *Bătăile versului am prins a deprinde*
Nu din cărți, ci din horă, din danț,
Rimele, din bocete și colinde
Din doinele seara cântate pe șanț.
(Nicolae Labiș, *Începutul*)

■ *Graiul e Stejarul Țării –*
Prima noastră ctitorie.

Este fulger printre nouri,
Braț ce ține aprig spada,
Iar în nopțile cu lună
E legenda și balada.
(Mihai Stănescu, *Graiul țării*)

LIBRIS | We know books

Trecut-au anii ca nouri lungi pe şesuri
Şi niciodată n-or să vie iară,
Căci nu mă-ncântă azi cum mă mişcară
Poveşti şi doine, ghicitori, eresuri (...)
(Mihai Eminescu, *Trecut-au anii*)

2. Elimină „intrusul" din seriile următoare:
a) *râu, fluviu, pârâu, ocean, gârlă, râuleţ*;
b) *supărat, tristeţe, mâhnit, trist.*

3. Subliniază cuvintele care fac parte din câmpul lexical al animalelor domestice.
Uite, animalele nu mai stau în cuşti, deoarece sunt domestice. Adică toate sunt animale civilizate. Aşa că e bine să nu vă strâmbaţi la cai sau să scoateţi limba la oi, că râd de voi. Este un animal foarte folositor vaca, şi ce suflet bun are, săraca. Să vă mai spun că şi purceluşii folosesc foarte mult săpun? Ei ştiu cu toţii mai bine decât unii dintre voi, că nu te poţi spăla cu noroi.
(Marin Sorescu, *Cunoştinţe peste cunoştinţe*)

4. a) Continuă textul extras din romanul *Ca peştele în copac* de Lynda Mullaly Hunt.
În mintea mea rulează un film cu un peşte furios care stă la poalele unui copac, bate cu aripioarele în trunchi şi se văicăreşte că nu se poate căţăra.
Mă gândesc apoi la o ţestoasă care face un sendviş.
La un şarpe care cântă la vioară.
La un elefant care tricotează.
La pinguini care joacă baschet.
La un vultur care face scufundări.
La un .....
La o .....
La un .....

b) Încercuieşte cuvintele care fac parte din câmpul lexical al animalelor sălbatice.